

КЗ «Новгород-Сіверський фаховий медичний коледж» ЧОР

**Циклова комісія природничо-наукової, гуманітарної та соціально-
економічної підготовки**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи
Я.В. Недашківська

09 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС
ЕКОНОМІКА
(ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ)**

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	223 Медсестринство
ОПП	Лікувальна справа Сестринська справа

Програма введена в дію
Наказ №83 від 31 серпня 2023 року

2023 рік

Робоча програма з інтегрованого курсу ЕКОНОМІКА/ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ для студентів за спеціальністю 223 Медсестринство, ОПП Лікувальна справа, Сестринська справа 2022 року – 30 сторінок.

Розробник:

Викладач економіки (основ економічної теорії), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист КЗ «Новгород-Сіверський фаховий медичний коледж» ЧОР Олійник В. Г.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії природничо-наукової, гуманітарної та соціально-економічної підготовки

Протокол № 1 від 05 вересня 2023 року

Голова циклової комісії природничо-наукової, гуманітарної та соціально-економічної підготовки Олена Миколаївна Бурико

Перезатверджено Протокол № 1 від «05» вересня 2024 року

Перезатверджено _____ Протокол №1 від «__» вересня 2025 року

Перезатверджено _____ Протокол № 1 від «__» вересня 2026 року

Перезатверджено _____ Протокол № 1 від «__» вересня 2027 року

Перезатверджено _____ Протокол № 1 від «__» вересня 2028 року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Загальна кількість годин -60	Галузь знань 22 Охорона здоров'я»	<u>Нормативна</u>	
	Спеціальність 223 «Медсестринство»		
	ОПП Лікувальна справа Сестринська справа	Рік підготовки:	
		2-й	
		Семестр	
		4-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 1	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції	
		35 год.	
		Практичні	Лабораторні
		Семінарські	
		-	
		Самостійна робота	
		25	
		Вид контролю: диференційований залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета інтегрованого курсу Економіка / Основи економічної теорії — сформувати у молодих спеціалістів економічне мислення, адекватне до специфіки соціально-економічних перетворень, що дасть змогу з нових світоглядних, концептуальних позицій усвідомити наявні та гіпотетичні суперечності життя й використовувати їх у майбутній практичній діяльності.

Основне завдання дисципліни — допомогти здобувачам освіти зрозуміти трансформаційні процеси в економіці України, проблеми перехідної економіки, зорієнтуватись у виборі ефективного управлінського рішення, набуті первинних навичок раціональної економічної поведінки.

Економічна наука в Україні, її пізнання й викладання перебувають на новому етапі свого розвитку. Зміни в господарському та політичному житті нашого суспільства зумовили суттєві зміни в розвитку економічної системи, що існувала раніше, в галузі економіки та економічної теорії.

Для проведення трансформаційних перетворень потрібно використати найкращі досягнення світової економічної науки, реалістичні теорії та практичні рекомендації.

Програма інтегрованого курсу «Економіка (Основи економічної теорії)» для здобувачів освіти поєднує тематику навчальної програми дисципліни «Економіка»), розробленої за формою, запропонованою Міністерством освіти та науки України, що має на меті реалізацію «Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» та програму навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» для здобувачів закладів фахової передвищої освіти.

Вивчення курсу спрямоване на досягнення таких цілей:

- формування світогляду цивілізованої людини, що визнає такі загальнолюдські цінності, як свобода діяльності та вибору, право приватної власності, толерантність, необхідність дотримання законів тощо,
- засвоєння фундаментальних знань про економічне життя суспільства, відображених у основних економічних категоріях, законах, закономірностях,
- сприяння розвитку навичок раціональної економічної поведінки людини як споживача, найманого працівника, підприємця, власника доходів і платника податків, користувача суспільними благами тощо,
- формування навичок самостійної роботи при виконанні практичних завдань з економіки та узагальнення одержаних результатів,
- формування економічного мислення, адекватного до специфіки соціально- економічних перетворень, що дасть змогу з нових світоглядних, концептуальних позицій усвідомити наявні та гіпотетичні суперечності життя й використовувати їх у майбутній

практичній діяльності.

- розуміння трансформаційних процесів в економіці України, орієнтація у виборі ефективного управлінського рішення, набуті первинних навичок раціональної економічної поведінки.
- Отримання теоретичної та методологічної бази для подальшого опанування медицини, яка розвивається й удосконалюється в умовах ринкової економіки.

На початку вивчення курсу здобувач освіти засвоює зміст тих економічних явищ, які властиві будь-якій економіці.

Це – ресурси, продукт, виробництво, обмін, потреби, споживач і виробник, економічна ефективність, економічний кругообіг тощо.

Далі він знайомиться з процесами та явищами, які властиві ринковій економіці, а саме: попитом, пропонуванням, ринковою ціною та ринковими доходами, грошима як економічним явищем, підприємницькою діяльністю, прибутком та витратами, ринковою інфраструктурою тощо.

Дисципліна покликана не тільки враховувати культуру міжособистісних відносин, а й формувати нові підходи до вирішення соціально-економічних конфліктів, економічну культуру поведінки.

У подальшому формуються уявлення про національну економіку як ціле з притаманними цьому цілому загальними результатами (валовим внутрішнім продуктом та валовим національним доходом) та пояснюються причини економічних піднесень і спадів, безробіття й інфляції. Передбачається ґрунтовне пояснення ролі держави в організації економічного життя суспільства. Важливим аспектом є також вивчення особливостей національної економіки, її місця й ролі у світовому господарстві. Це необхідно не тільки для формування національної самосвідомості, а й для розуміння зовнішньоекономічної політики власної держави.

Здобувач освіти опановує економічні засади функціонування галузі «Охорона здоров'я», поняття менеджменту і лідерства в медсестринстві.

Насамкінець, здобувач освіти отримує уявлення про функціонування світової економіки, переваги та загрози для економік окремих країн, що пов'язані з глобалізаційними процесами.

Дисципліна передбачає вивчення основних закономірностей економічного життя та відображення їх у системі економічних категорій, принципів, законів, моделей. Опанування дисципліни сприятиме розумінню студентами сучасної ринкової економіки, формування підприємства на основі різних форм власності, позитивних і негативних чинників розвитку, національної економіки, а також структури сучасних міжнародних відносин, механізму та специфіки їх реалізації.

По завершенню курсу здобувач освіти знає:

- основний зміст усіх розділів;

- доцільність і можливість застосування отриманих знань у господарській діяльності;
- суть основних економічних явищ і процесів;
- особливості розвитку ринкової економіки в Україні;
- економічні механізми, які визначають суб'єктів господарювання і суб'єктів освіти і медицини;
- основи організації фінансово-господарської діяльності закладів охорони здоров'я;
- мати уявлення про фактори, які впливають на розвиток економічних процесів у медицині;
- зміст основних категорій, законів і процесів ринкової економіки;
- суть циклічного розвитку економіки, економічної кризи та шляхів її подолання;
- ключові питання трансформаційних процесів з погляду нових світоглядних, концептуальних і теоретичних підходів економічного життя і науки;
- особливості сучасного стану вітчизняної економіки, реформування відносин власності в галузі охорони здоров'я;
- зміст основних пропорцій, процесів і ситуацій на мікрорівні, розбиратися в чинниках макроекономічної рівноваги і макродинаміці, представляти механізм та причини інфляції та безробіття.

Здобувачі освіти повинні вміти:

- вміти самостійно аналізувати, розуміти і знаходити напрямки вирішення складних економічних проблем у галузі охорони здоров'я;
- оцінювати результати господарчої діяльності підприємств медичного комплексу;
- робити обґрунтовані висновки із проведеного аналізу;
- використовувати методи економічної науки в своїй професійній та організаційно-соціальній діяльності, виявляти проблеми економічного характеру, пропонувати методи їх вирішення і оцінювати очікуваний результат;
- орієнтуватися в питаннях функціонування економіки;
- орієнтуватись в проблемах розвитку підприємництва, ринкових відносин, фінансово-кредитної та банківської системи господарства;
- приймати практичні рішення щодо ефективного застосування набутих економічних знань під час виконання своїх професійних обов'язків;
- представляти закономірності економічної поведінки ринкових суб'єктів (продавців і покупців, фірм-виробників і споживачів у галузі охорони здоров'я тощо).
- володіти категоріальним апаратом мікро- і макроекономіки на рівні

розуміння і вільного відтворення;

- володіти методикою проведення економічного аналізу;
- володіти методами моделювання економічних процесів і явищ у медицині;
- основами комп'ютерного моделювання для відображення різних медичних взаємозв'язків і результатів;
- володіти особливостями аналізу різних ланок розвитку галузі охорони здоров'я.

2.2. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

2.2.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

– інтегральна:

Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов;

відповідальність за результати своєї діяльності;

здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.

– загальні:

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3 Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8 Здатність до міжособистісної взаємодії.

- спеціальні :

СК 12 Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя).

2.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

РН 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації

РН 2. Застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності

РН 3. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
	Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку				
1	Економічна теорія: предмет, значення, функції, методи пізнання	4	2		2
2	Історичний процес розвитку економічної науки та її основні школи.	1	1		
3	Економічні потреби і виробництво	4	2		2
4	Економічна система та її зміст	4	2		2
5	Сутність відносин власності	4	2		2
	Розділ 2. Ринкова економіка				
6	Товарне виробництво. Товар	4	2		2
7	Ринок в економічній системі суспільства	4	2		2
8	Інфраструктура ринку	4	2		2
9	Історія розвитку грошей	2	2		
10	Сутність і функції грошей.	4	2		2
	Розділ 3. Основи підприємництва				
11	Підприємництво і підприємство (фірма)	4	2		2
12	Капітал. Витрати виробництва.	4	2		2
13	Прибуток. Рента	2	2		
	Розділ 4. Національна економіка				
14	Виробництво, розподіл та використання національного доходу	4	2		2
15	Економічне зростання. Фінансова система	4	2		2
16	Держава у ринковій економіці	2	2		1
	Розділ 5. Міжнародні економічні відносини				
17	Світове господарство.	3	2		

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
18	Форми міжнародних економічних відносин	2	2		
	Усього	60	35		25

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Економічна теорія: предмет, значення, функції, методи пізнання	2
2	Історичний процес розвитку економічної науки та її основні школи.	1
3	Економічні потреби і виробництво	2
4	Економічна система та її зміст	2
5	Сутність відносин власності	2
6	Товарне виробництво. Товар	2
7	Ринок в економічній системі суспільства	2
8	Інфраструктура ринку	2
9	Історія розвитку грошей	2
10	Сутність і функції грошей.	2
11	Підприємництво і підприємство (фірма)	2
12	Капітал. Витрати виробництва.	2
13	Прибуток. Рента	2
14	Виробництво, розподіл та використання національного доходу	2
15	Економічне зростання. Фінансова система	2
16	Держава у ринковій економіці	2
17	Світове господарство.	2
18	Форми міжнародних економічних відносин	2
	Всього	35

ЗМІСТ ТЕМИ

Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку

ЛЕКЦІЯ 1. Економічна теорія: предмет, знання, функції, методи пізнання

Економіка та економічна теорія. Місце економічної теорії в системі медичних наук. Економічна теорія як наука. Об'єкт і предмет економічної теорії. Методологія та методи пізнання економіки. Методи дослідження економічних

процесів. Загально-логічні методи: аналіз і синтез, абстрагування, індукція та дедукція, моделювання. Наукові методи емпіричного дослідження: спостереження, економічний аналіз, експеримент. Функції економічної теорії. Економічні категорії і закони.

Студенти повинні знати:

Об'єкт і предмет економічної теорії. Методи пізнання економіки. Методи дослідження економічних процесів. Загальнологічні методи. Наукові методи емпіричного дослідження. Економічні категорії і закони.

ЛЕКЦІЯ 2. Історичний процес розвитку економічної науки та її основні школи. Розвиток економічної думки в Україні.

Студенти повинні знати:

Розвиток економічної думки в Україні.

ЛЕКЦІЯ 3. Економічні потреби і виробництво

Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Закон зростання потреб. Формування потреб. Суб'єкти економічних відносин, їхні економічні інтереси. Види економічних інтересів, взаємодія їх. Сутність виробництва. Зміст виробництва. Фактори виробництва: земля, праця, капітал і підприємницький хист. Галузь охорони здоров'я як структурний підрозділ суспільного виробництва. Поділ праці. Структура суспільного виробництва. Межа виробничих можливостей. Продукт і стадії його руху.

Студенти повинні знати:

Економічні потреби суспільства, їх суть і структуру. Закон зростання потреб. Суб'єкти економічних відносин, їхні економічні інтереси. Фактори виробництва. Поділ праці. Структуру суспільного виробництва.

ЛЕКЦІЯ 4. Економічна система та її зміст

Економічна система суспільства: суть і зміст. Продуктивні сили і виробничі відносини. Типи економічних систем: "чистий" капіталізм або капіталізм вільної конкуренції; командна або адміністративно-господарська система; традиційна економіка; змішана економіка. Економічні реформи в Україні.

Студенти повинні знати:

Поняття економічної системи. Продуктивні сили. Виробничі відносини. Типи економічних систем.

ЛЕКЦІЯ 5. Сутність відносин власності

Власність як економічна категорія. Індивідуальна власність – вихідна ланка відносин власності. Принципи формування власності. Об'єкти і суб'єкти власності. Основні форми власності, їх еволюція та роль на сучасному етапі. Приватна власність. Державна власність. Колективна власність. Акціонерна власність. Власність на землю. Розвиток власності на землю та сільськогосподарські підприємства. Становлення і розвиток нових форм господарювання на землі. Роздержавлення і приватизація власності в Україні.

Студенти повинні знати:

Принципи формування власності. Об'єкти і суб'єкти власності. Основні форми власності. Роздержавлення і приватизацію власності в Україні.

Розділ 2. Ринкова економіка

ЛЕКЦІЯ 6. Товарне виробництво. Товар

Форми господарювання. Натуральне виробництво. Товарне виробництво. Товар, його сутність і властивості. Двоїстий характер праці, втіленої у товар. Закон вартості та його функції. Теорія попиту і пропозиції. Ціна в ринковій економіці. Сутність ціни. Методи ціноутворення. Регулювання цін державою.

Студенти повинні знати:

Форми господарювання. Товарне виробництво. Товар, його сутність і властивості. Закон вартості та його функції. Теорію попиту і пропозиції. Сутність ціни. Методи ціноутворення.

ЛЕКЦІЯ 7. Ринок в економічній системі суспільства

Поняття ринку. Історія ринкових відносин. Ефективний ринок. Функції ринку. Умови формування ринку. Структура сучасного ринку. Критерії розмежування ринку. Види ринків: предметів споживання, засобів виробництва, науково-технічних розробок та інформації, фінансів, валютних, нерухомості, праці, природних ресурсів, тіньовий ринок. Особливості становлення ринкових відносин у галузі охорони здоров'я України. Моделі ринкової економіки. Конкуренція як рушійна сила ринкової економіки. Сутність конкуренції. Види конкуренції. Методи цінової та нецінової конкуренції. Поняття монополії та конкуренції на медичному ринку в Україні. Класифікація монополій. Конкуренція в охороні здоров'я. Функції конкурентоспроможності медичних організацій. Умови формування конкурентного середовища на ринках медичних послуг. Конкурентне середовище виробників медичних послуг. Антимонопольний комітет України.

Студенти повинні знати:

Умови формування ринку. Структуру сучасного ринку. Види ринків. Ринкові відносини в галузі охорони здоров'я України. Моделі ринкової економіки. Види конкуренції.

ЛЕКЦІЯ 8. Інфраструктура ринку

Поняття про інфраструктуру ринку. Біржі, типи та види біржі. Біржові угоди. Мета і функції товарної біржі. Типи товарних бірж, їхні суб'єкти. Фондова біржа: поняття, суб'єкти і класифікація. Основні види біржових операцій. Ринок товарних бірж в Україні. Ринок цінних паперів. Банки і фінансово-кредитні посередники. Банківська система. Страхова система. Біржі праці, їх роль у галузі охорони здоров'я. Ринкова інфраструктура в галузі охорони здоров'я. Формування державної та приватної інфраструктури в галузі охорони здоров'я.

Студенти повинні знати:

Поняття біржі, типи та види біржі. Біржові угоди. Функції товарної біржі. Поняття, суб'єкти і класифікацію фондової біржі. Ринок цінних паперів. Роль біржі праці в галузі охорони здоров'я. Ринкову інфраструктуру в галузі охорони здоров'я.

ЛЕКЦІЯ 9. Історія розвитку грошей

Місце грошей у ринковій економіці. Становлення грошових відносин, основні етапи їх розвитку. Історизм грошових відносин. Коротка історія розвитку грошей.

Студенти повинні знати:

Становлення грошових відносин.

ЛЕКЦІЯ 10. Сутність і функції грошей.

Сутність грошей. Гроші як загальний вартісний еквівалент. Функції грошей. Класифікація грошей. Сутність інфляції. Форми інфляції. Чинники інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат. Інфляція і безробіття. Антиінфляційна політика в Україні.

Студенти повинні знати:

Сутність грошей. Функції грошей. Класифікацію грошей. Сутність інфляції. Форми інфляції. Чинники інфляції. Інфляцію попиту. Інфляцію витрат. Антиінфляційну політику в Україні.

Розділ 3. Основи підприємництва

ЛЕКЦІЯ 11. Підприємництво і підприємство (фірма)

Сутність підприємництва. Поняття “підприємець” і “підприємництво”. Функції та умови існування підприємництва. Суб’єкти, об’єкти і види підприємництва. Права, обов’язки та відповідальність підприємця.

Поняття підприємства (фірми). Умови функціонування підприємства. Види підприємств за формою, розміром, за сферою і видом господарської діяльності. Підприємництво в медицині. Особливості підприємництва в Україні.

Студенти повинні знати:

Поняття “підприємець” і “підприємництво”. Функції підприємництва. Суб’єкти, об’єкти і види підприємництва. Поняття підприємства (фірми). Види підприємств за формою, розміром, за сферою і видом господарської діяльності. Підприємництво в медицині.

ЛЕКЦІЯ 12. Капітал. Витрати виробництва.

Поняття “капітал”. Ринок капіталу. Поняття кругообігу і обіг капіталу. Зношування. Амортизація. Методи амортизації.

Сутність витрат виробництва. Види витрат виробництва. Шляхи зниження витрат виробництва.

Студенти повинні знати:

Поняття “капітал”. Методи амортизації. Шляхи зниження витрат виробництва.

ЛЕКЦІЯ 13. Прибуток. Рента

Сутність прибутку. Види прибутку. Маса і норма прибутку. Рентабельність підприємства (фірми). Розподіл продукту. Сутність ренти, її види. Земельна рента, її суть, форми та розподіл. Альтернативне використання землі. Ціна землі.

Студенти повинні знати:

Сутність прибутку. Види прибутку. Розподіл продукту. Види ренти. Альтернативне використання землі. Ціну землі.

Розділ 4. Національна економіка

ЛЕКЦІЯ 14. Виробництво, розподіл і використання національного доходу

Макроекономіка і національний продукт. Національний дохід і його джерела. Обчислення національного продукту. Сутність і структура

національного багатства. Основні макроекономічні показники. Валовий внутрішній продукт (ВВП), методи його розрахунку за доходами і витратами. Макроекономічні показники, похідні від ВВП. Чистий національний продукт. Національний доход. Особистий доход. Номінальний ВВП. Індекс цін. Дефлятор ВВП. Національне багатство України і перспективи його нарощування.

Студенти повинні знати:

Джерела національного доходу. Обчислення національного продукту. Валовий внутрішній продукт, методи його розрахунку за доходами і витратами. Чистий національний продукт. Національний доход. Особистий доход. Номінальний ВВП. Індекс цін. Дефлятор ВВП.

ЛЕКЦІЯ 15. Економічне зростання. Фінансова система

Суспільне відтворення. Сутність економічного зростання. Критерії економічного зростання. Теорії економічного зростання. Чинники економічного зростання. Типи економічного зростання. Закони інтенсифікації економіки. Економічна рівновага і циклічність. Короткі, середні і великі цикли.

Система фінансових відносин в Україні. Функції фінансів. Сутність і функції податків. Види податків. Державні фінанси. Фінансова система в галузі охорони здоров'я. Поняття державного бюджету. Принципи побудови бюджету. Функції державного бюджету. Доходи і витрати бюджету. Бюджетний дефіцит, джерела його фінансування. Державний борг і його обслуговування.

Студенти повинні знати:

Суспільне відтворення. Критерії економічного зростання. Типи економічного зростання. Короткі, середні і великі цикли. Функції фінансів. Види податків. Фінансову систему в галузі охорони здоров'я. Поняття про державний бюджет. Функції державного бюджету.

ЛЕКЦІЯ 16. Держава у ринковій економіці

Регулююча роль держави у ринковій економіці. Причини втручання держави у ринковий механізм. Функції держави у ринковій економіці. Методи державного впливу на ринкову економіку: адміністративні (прямі) методи регулювання, економічні (непрямі) методи регулювання.

Організаційна структура та методи управління виробництвом. Суть, визначення та види маркетингу. Маркетинг у галузі охорони здоров'я. Маркетингове дослідження ринку платних медичних послуг в Україні.

Вплив держави на ціноутворення в умовах ринкових відносин.

Соціальна політика держави. Соціальний захист населення в Україні під час переходу до ринкової економіки. Соціальна політика щодо медичних працівників в галузі охорони здоров'я. Державне управління у галузі охорони здоров'я.

Студенти повинні знати:

Функції держави в ринковій економіці. Методи державного впливу на

ринкову економіку. Методи управління виробництвом. Суть, визначення та види маркетингу. Маркетинг у галузі охорони здоров'я. Соціальну політику держави. Державне управління в галузі охорони здоров'я.

Розділ 5. Міжнародні економічні відносини

ЛЕКЦІЯ 17. Світове господарство.

Світове господарство: його структура та етапи розвитку. Міжнародний поділ праці. Форми економічних відносин. Зовнішньоекономічна політика. Структура та суб'єкти світового ринку.

Міжнародні економічні організації. Економічні організації ООН. Міжнародний валютний фонд. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Інші міжнародні економічні організації.

Місце України у світовій економіці. Роль міжнародних економічних організацій у трансформаційному процесі України. Геополітичні інтереси. Експортно-імпортний потенціал України. Відносини з ЄС. Міжнародні валютно-фінансові відносини України. Проблема зовнішньої заборгованості. Залучення іноземного капіталу в економіку України. Відносини з міжнародними економічними і фінансовими організаціями. Відносини з Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Студенти повинні знати:

Структуру світового господарства. Міжнародний поділ праці. Структуру та суб'єкти світового ринку. Економічні організації ООН. Місце України в світовій економіці. Відносини з ЄС. Відносини з Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я.

ЛЕКЦІЯ 18. Форми міжнародних економічних відносин

Світове господарство: його структура та етапи розвитку. Міжнародний поділ праці. Форми економічних відносин. Зовнішньоекономічна політика. Структура та суб'єкти світового ринку.

Міжнародні економічні організації. Економічні організації ООН. Міжнародний валютний фонд. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Інші міжнародні економічні організації.

Місце України у світовій економіці. Роль міжнародних економічних організацій у трансформаційному процесі України. Геополітичні інтереси. Експортно-імпортний потенціал України. Відносини з ЄС. Міжнародні валютно-фінансові відносини України. Проблема зовнішньої заборгованості. Залучення іноземного капіталу в економіку України. Відносини з міжнародними економічними і фінансовими організаціями. Відносини з Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Студенти повинні знати:

Структуру світового господарства. Міжнародний поділ праці. Структуру та суб'єкти світового ринку. Економічні організації ООН. Місце України в світовій економіці. Відносини з ЄС. Відносини з Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я.

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількіс ть годин
1	Економічна теорія: предмет, значення, функції, методи пізнання	2
2	Економічні потреби і виробництво	2
3	Економічна система та її зміст	2
4	Сутність відносин власності	2
5	Товарне виробництво. Товар	2
6	Ринок в економічній системі суспільства	2
7	Інфраструктура ринку	2
8	Сутність і функції грошей.	2
9	Підприємництво і підприємство (фірма)	2
10	Капітал. Витрати виробництва.	2
11	Виробництво, розподіл та використання національного доходу	2
12	Економічне зростання. Фінансова система	2
13	Держава у ринковій економіці	1
	Всього	25

ЗМІСТ

Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку

Тема 1. Економічна теорія: предмет, знання, функції, методи пізнання

САМОСТІЙНА РОБОТА

Економіка та економічна теорія. Історичний процес розвитку економічної науки та її основні школи. Розвиток економічної думки в Україні.

Студенти повинні знати:

Об'єкт і предмет економічної теорії. Методи пізнання економіки. Методи дослідження економічних процесів. Загальнологічні методи. Наукові методи емпіричного дослідження. Економічні категорії і закони.

Тема 2. Економічні потреби і виробництво

САМОСТІЙНА РОБОТА

Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Види економічних інтересів, взаємодія їх.

Студенти повинні знати:

Економічні потреби суспільства, їх суть і структуру. Закон зростання потреб. Суб'єкти економічних відносин, їхні економічні інтереси. Фактори виробництва. Поділ праці. Структуру суспільного виробництва.

Тема 3. Економічна система та її зміст

Економічна система суспільства: суть і зміст. Продуктивні сили і виробничі відносини. Типи економічних систем: "чистий" капіталізм або капіталізм вільної конкуренції; командна або адміністративно-господарська система; традиційна економіка; змішана економіка. Економічні реформи в Україні.

Студенти повинні знати:

Поняття економічної системи. Продуктивні сили. Виробничі відносини. Типи економічних систем.

Тема 4. Сутність відносин власності

САМОСТІЙНА РОБОТА

Індивідуальна власність — вихідна ланка відносин власності. Основні форми власності, їх еволюція та роль на сучасному етапі. Приватна власність. Державна власність. Колективна власність. Акціонерна власність.

Студенти повинні знати:

Принципи формування власності. Об'єкти і суб'єкти власності. Основні

форми власності. Роздержавлення і приватизацію власності в Україні.

Розділ 2. Ринкова економіка

Тема 5. Товарне виробництво. Товар

САМОСТІЙНА РОБОТА

Ціна в ринковій економіці. Сутність ціни. Методи ціноутворення. Регулювання цін державою.

Студенти повинні знати:

Форми господарювання. Товарне виробництво. Товар, його сутність і властивості. Закон вартості та його функції. Теорію попиту і пропозиції. Сутність ціни. Методи ціноутворення.

Тема 6. Ринок в економічній системі суспільства

САМОСТІЙНА РОБОТА

Конкуренція в охороні здоров'я. Функції конкурентоспроможності медичних організацій. Умови формування конкурентного середовища на ринках медичних послуг. Конкурентне середовище виробників медичних послуг. Антимонопольний комітет України.

Студенти повинні знати:

Умови формування ринку. Структуру сучасного ринку. Види ринків. Ринкові відносини в галузі охорони здоров'я України. Моделі ринкової економіки. Види конкуренції.

Тема 7. Інфраструктура ринку

САМОСТІЙНА РОБОТА

Біржі праці, їх роль у галузі охорони здоров'я. Ринкова інфраструктура в галузі охорони здоров'я. Формування державної та приватної інфраструктури в галузі охорони здоров'я.

Студенти повинні знати:

Поняття біржі, типи та види біржі. Біржові угоди. Функції товарної біржі. Поняття, суб'єкти і класифікацію фондової біржі. Ринок цінних паперів. Роль біржі праці в галузі охорони здоров'я. Ринкову інфраструктуру в галузі охорони здоров'я.

Тема 8. Сутність і функції грошей.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Сутність інфляції. Форми інфляції. Чинники інфляції. Інфляція попиту.

Інфляція витрат. Інфляція і безробіття. Антиінфляційна політика в Україні.

Студенти повинні знати:

Становлення грошових відносин. Сутність грошей. Функції грошей. Класифікацію грошей. Сутність інфляції. Форми інфляції. Чинники інфляції. Інфляцію попиту. Інфляцію витрат. Антиінфляційну політику в Україні.

Розділ 3. Основи підприємництва

Тема 9. Підприємництво і підприємство (фірма)

САМОСТІЙНА РОБОТА

Види підприємств за формою, розміром, за сферою і видом господарської діяльності. Підприємництво в медицині. Особливості підприємництва в Україні.

Студенти повинні знати:

Поняття “підприємець” і “підприємництво”. Функції підприємництва. Суб’єкти, об’єкти і види підприємництва. Поняття підприємства (фірми). Види підприємств за формою, розміром, за сферою і видом господарської діяльності. Підприємництво в медицині.

Тема 10. Капітал. Витрати виробництва.

Поняття “капітал”. Ринок капіталу. Поняття кругообігу і обіг капіталу. Зношування. Амортизація. Методи амортизації.

Сутність витрат виробництва. Види витрат виробництва. Шляхи зниження витрат виробництва.

Студенти повинні знати:

Поняття “капітал”. Методи амортизації. Шляхи зниження витрат виробництва.

Тема 11. Виробництво, розподіл і використання національного доходу

Макроекономіка і національний продукт. Національний дохід і його джерела. Обчислення національного продукту. Сутність і структура національного багатства. Основні макроекономічні показники. Валовий внутрішній продукт (ВВП), методи його розрахунку за доходами і витратами. Макроекономічні показники, похідні від ВВП. Чистий національний продукт. Національний дохід. Особистий дохід. Номінальний ВВП. Індекс цін. Дефлятор ВВП. Національне багатство України і перспективи його нарощування.

Студенти повинні знати:

Джерела національного доходу. Обчислення національного продукту.

Валовий внутрішній продукт, методи його розрахунку за доходами і витратами. Чистий національний продукт. Національний доход. Особистий доход. Номінальний ВВП. Індекс цін. Дефлятор ВВП.

Тема 12. Економічне зростання. Фінансова система

САМОСТІЙНА РОБОТА

Державний бюджет: принципи побудови, функції, доходи і витрати. Бюджетний дефіцит, джерела його фінансування. Державний борг і його обслуговування.

Студенти повинні знати:

Суспільне відтворення. Критерії економічного зростання. Типи економічного зростання. Короткі, середні і великі цикли. Функції фінансів. Види податків. Фінансову систему в галузі охорони здоров'я. Поняття про державний бюджет. Функції державного бюджету.

Розділ 5. Міжнародні економічні відносини

Тема 13. Світове господарство. Форми міжнародних економічних відносин

САМОСТІЙНА РОБОТА

Місце України у світовій економіці. Роль міжнародних економічних організацій у трансформаційному процесі України. Геополітичні інтереси. Експортно-імпортний потенціал України. Відносини з ЄС. Міжнародні валютно-фінансові відносини України. Проблема зовнішньої заборгованості. Залучення іноземного капіталу в економіку України. Відносини з міжнародними економічними і фінансовими організаціями. Відносини з Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Студенти повинні знати:

Структуру світового господарства. Міжнародний поділ праці. Структуру та суб'єкти світового ринку. Економічні організації ООН. Місце України в світовій економіці. Відносини з ЄС. Відносини з Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я.

6. Методи навчання

Лекція, дискусія, евристична бесіда, виконання самостійних завдань.

7. Методи контролю

Поточне та тематичне оцінювання занять, підсумкове оцінювання дифзаліку.

8.Критерії оцінювання навчальних досягнень

Відповідно до цілей економічної освіти, оцінюванню підлягають теоретичні знання студентів з основ теорії та вміння використовувати ці знання в повсякденні, а саме: під час аналізу конкретних життєвих ситуацій і прийняття рішення; розв'язання практичних завдань, пов'язаних з економічною діяльністю людини, сім'ї, громади, держави; проведення порівняльного аналізу економічних явищ тощо.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
I. Початковий	1	Студент з допомогою викладача впізнає економічні явища побутового рівня, односкладно відповідає на конкретні запитання "так" чи "ні", його навчальна діяльність на уроках потребує постійної консультації й контролю з боку вчителя
	2	Студент з допомогою викладача розпізнає одне із кількох запропонованих явищ, символів, понять побутового рівня, формул, виділивши їх серед інших, односкладно їх називає; відтворює деякі факти побутового рівня; із допомогою викладача вміє використати знання з математики для розв'язку найпростіших побутових розрахункових завдань
	3	Студент з допомогою викладача односкладно відповідає на запитання, відтворює незначну частку теми в тому вигляді й у тій послідовності, в якій вона була представлена на попередньому уроці; уміє при постійному контролі та допомозі викладача виконати розрахункові задачі в одну дію побутового рівня; в тестових завданнях співвіднести категорії, явища та їх властивості
II. Середній	4	Студент з допомогою викладача відтворює словами, близькими до тексту підручника, означення економічних термінів, правил, законів; частково відтворює текст підручника, у процесі відповіді допускає окремі видозміни навчальної інформації,

		ілюструючи відповідь прикладами, які наводив викладач; уміє виконати задачу в одну дію за відомою формулою й усно її пояснити; правильно вибрати й використати необхідні математичні формули
	5	Студент з допомогою викладача дає правильне визначення окремих економічних понять, правил, законів; словесно описує економічні явища, указує на їх деякі властивості; відтворює всю тему або її основну частину, ілюструючи відповідь власними прикладами; студент уміє правильно виконати завдання в одну дію, оформлюючи її без висновків; за інструкцією і з допомогою викладача намагається розв'язати обчислювальні або графічні задачі у дві дії з простим обґрунтуванням результату
	6	Студент відтворює тему відповідно до її викладу в підручнику, ілюструючи власними прикладами; розкриває суть економічних понять, формул, законів, допускаючи у відповідях незначні неточності; намагається співвіднести економічні явища з їх характеристиками, застосовувати окремі прийоми логічного мислення (порівняння, аналіз, висновок); уміє правильно розв'язувати задачі на дві дії, за потребою звертаючись за консультацією до викладача, робить правильні висновки; може здійснити частковий аналіз і порівняння економічних явищ побутового рівня; прийняти рішення про власні економічні інтереси та обґрунтувати його
III. Достатній	7	Студент без помилок відтворює зміст теми, наводячи власні приклади; правильно розкриває суть економічних понять, формул, законів; уміє самостійно розв'язувати типові економічні графічні й розрахункові задачі в одну-дві дії та вирішувати якісні економічні завдання: робить аналіз, порівняння, висновки, за потребою звертаючись до викладача; користується математичними знаннями для розв'язання економічних задач
	8	Студент володіє навчальною інформацією, яку вміє аналізувати, узагальнювати та систематизувати; аргументовано відповідає на поставлені запитання й намагається відстояти свою точку зору; уміє користуватись економічними законами для розв'язування задач; будувати та читати графіки; відбирати необхідну додаткову інформацію для розв'язування типових завдань; аргументовано,

		посилаючись на закони, правила, формули, пояснювати деякі економічні процеси, що відбуваються в особистому житті та житті родини
	9	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, наводить аргументи на підтвердження своїх думок; може з допомогою викладача відповідати на запитання, що потребують знання кількох тем; уміє самостійно розв'язувати типові завдання, виправляти допущені помилки; використовувати різні джерела інформації, користуватися статистичним матеріалом; знаходити й висвітлювати практичне значення економічних знань для окремої особи, родини
IV. Високий	10	Студент вільно володіє темою, має ґрунтовні економічні знання; відповідає на запитання, що потребують знання кількох тем; оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; судження його логічні й достатньо обґрунтовані; узагальнює й систематизує матеріал в межах навчальної теми; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; ілюструє свою відповідь схемами, графіками, прикладами з життя; проводить самоперевірку виконаної роботи; може з найпростішим обґрунтуванням пояснити розв'язування завдань підвищеного (комбінованого) рівня
	11	Студент має системні знання з економіки; уміє керуватись економічними законами, які впливають на прийняття рішень, прогнозувати соціальні наслідки прийнятих рішень; прогнозувати поведінку окремих людей, груп населення в різних типах економічних систем; знаходити оригінальні (нестандартні) підходи до розв'язання економічних проблем і завдань; порівнювати економічні умови в різних країнах, регіонах; пояснювати розв'язок завдань підвищеного або комбінованого рівня
	12	Студент глибоко розуміє економічні закони та категорії в межах навчальної програми; подає ідеї згідно з вивченим матеріалом, робить творчо обґрунтовані висновки; визначає порядок особистої навчальної діяльності, самостійно оцінює її результати; уміє сформулювати економічну проблему й запропонувати шляхи її вирішення; вести дискусію з конкретного питання; розв'язувати та пояснювати розв'язки задач високого рівня складності; аналізувати економічні та соціальні явища, користуючись

		відповідними документами (законами, постановами, указами тощо)
--	--	--

Дисципліна «Економіка» інтегрується в ОПП фахового молодшого бакалавра як «Основи економічної теорії». У додаток до свідоцтва про ПЗСО заноситься предмет «Економіка», у додаток до диплому нормативна дисципліна ООП «Основи економічної теорії».

Шкала переведу

Бали за 12 бальною шкалою	Оцінка за 5 бальною шкалою
10, 11, 12	5
7, 8, 9	4
4, 5, 6	3
1, 2, 3	2

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СКЛАДАННЯ ДИФЕРЕНЦІЙНОГО ЗАЛІКУ

1. Різні течії та школи в економічній науці.
2. Методи економічних досліджень.
3. Виникнення економічної думки.
4. Перші наукові школи. Меркантилізм і фізіократи.
5. Порівняльний аналіз традиційної, ринкової та адміністративно-командної господарських систем.
6. Змішана економіка: риси і національні моделі.
7. Економічні функції держави.
8. Трансформаційні процеси в українській економіці.
9. Власність: теоретичні аспекти.
10. Основні форми власності, їх еволюція та роль на сучасному етапі.
11. Приватна власність і її розвиток в українській економіці.
12. Державна власність: зміст і роль у різних економічних системах.
13. Муніципальна власність: сутність, об'єкти, проблеми управління.
14. Кооперативна власність: основні риси, історичний досвід і перспективи розвитку.
15. Акціонерна власність і акціонерні підприємства.
16. Власність працівників: форми, характеристики, можливості і проблеми.
17. Приватизація в перехідних економіках: необхідність, цілі, методи, результати.
18. Галузь охорони здоров'я як структурний підрозділ суспільного виробництва.
19. Особливості приватизації в Україні і зарубіжних країнах.
20. Трудова теорія вартості.
21. Теорія граничної корисності.
22. Особливості становлення ринкових відносин у галузі охорони здоров'я.
23. Підприємництво: сутність, форми, роль в економіці.
24. Особливості підприємництва в Україні.
25. Теорія недосконалої конкуренції.
26. Досконала конкуренція як тип ринку.
27. Конкуренція в охороні здоров'я.
28. Функції конкурентоспроможності медичних організацій.
29. Умови формування конкурентного середовища виробників медичних послуг.
30. Конкурентне середовище виробників медичних послуг.
31. Чиста монополія як тип ринку. Антимонопольна політика.
32. Монополістична конкуренція.
33. Поняття монополії та конкуренція на медичному ринку в Україні.
34. Олігополія як тип ринку.
35. Антимонопольна політика держави: світовий досвід та українська

- практика.
36. Рентні відносини в економіці.
 37. Безробіття: форми, причини, масштаби, вплив на громадянське життя.
 38. Економічні теорії зайнятості (безробіття).
 39. Ринок праці та проблеми зайнятості в Україні.
 40. Соціальна політика держави: цілі, принципи, механізми.
 41. Соціальна політика держави щодо медичних працівників у галузі охорони здоров'я.
 42. Державне управління в галузі охорони здоров'я.
 43. Система національного рахівництва та макроекономічні показники.
 44. Макроекономічна рівновага в моделі сукупного попиту і пропозиції.
 45. Інфляція: сутність, форми, причини. Антиінфляційна політика.
 46. Інфляція в українській економіці.
 47. Ринок цінних паперів.
 48. Фондова біржа.
 49. Біржі праці, їх роль у галузі охорони здоров'я.
 50. Податки: види, функції і роль в економіці.
 51. Шляхи реформування податкової системи України. Бюджетно-податкова політика.
 52. Тіньова економіка: причини, форми, вплив на суспільне життя.
 53. Товарне господарство, його відмінності від натурального і фактори розвитку.
 54. Традиційна та ринкова економічні системи. Роль ринку і проблеми його функціонування.
 55. Адміністративно-командна і змішана економічні системи.
 56. Роль держави в сучасних ринкових системах: напрямки та інструменти державного регулювання економіки.
 57. Попит. Закон і нецінові фактори попиту.
 58. Пропозиція. Закон і нецінові чинники пропозиції.
 59. Ціна рівноваги та її роль у ринковій економіці. Рівновага і незбалансованість ринку.
 60. Закономірності споживчої поведінки. Криві байдужості і бюджетної лінії. Рівновага споживача.
 61. Фактори виробництва. Різні трактування ролі факторів виробництва.
 62. Теорія продуктивності факторів виробництва. Ефективність виробництва.
 63. Підприємництво: сутність, форми та роль в економіці. Організаційно-правові форми підприємств.
 64. Підприємництво в медицині.
 65. Виручка від реалізації та прибуток. Види і роль прибутку в економіці. Норма прибутку.
 66. Безробіття: сутність, форми, вплив на суспільне життя. Державне регулювання зайнятості.
 67. Ринок капіталу. Процентна ставка та інвестиції.
 68. Ринок землі. Земельна рента і ціна землі. Природокористування. Рентні відносини в економіці.

69. Ринкова інфраструктура в галузі охорони здоров'я.
70. Формування державної та приватної інфраструктури в галузі охорони здоров'я.
71. Національна економіка як ціле. Кругообіг ресурсів, доходів, продуктів і грошей.
72. Макроекономічні вимірювачі. ВВП і способи його вимірювання. Чистий національний продукт, національний дохід. Індекси цін. Тіньова економіка.
73. Споживання, заощадження. Їх сутність, форми та роль у макроекономіці.
74. Сукупний попит: структура та чинники зміни. Крива сукупного попиту.
75. Сукупна пропозиція: сутність і нецінові чинники. Крива сукупної пропозиції.
76. Гроші: сутність, форми, функції, теорії.
77. Банки: види і функції. Банківська система та її роль в економіці України. Грошовий мультиплікатор. Грошово-кредитна політика.
78. Кредит: його сутність, роль в економіці і види.
79. Фінанси. Державний бюджет: структура і роль в економічному та соціальному розвитку. Дефіцит бюджету. Державний борг.
80. Економічне зростання і економічний розвиток. Темпи, типи, фактори економічного зростання.
81. Циклічність як форма розвитку ринкової економіки. Середньострокові цикли. Теорія довгих хвиль економічного розвитку.
82. Система доходів у ринковій економіці.
83. Світова економіка: структура та тенденції розвитку.
84. Зовнішня торгівля і зовнішня торгова політика.
85. Валютні відносини. Валютний курс.
86. Перехідна економіка. Особливості перехідної економіки України.

10. Методичне забезпечення

Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни: методичні розробки лекцій, методичні розробки семінарських занять, методичні розробки самостійної роботи.

11. Рекомендована література

Основна

- Баб'як М.М., Пешенкова Л.А., Рібчук А.В.* Економічна теорія: навч. посіб. / М.М. Баб'як, Л.А. Пешенкова, А.В. Рібчук. — К., 2005. — 208 с.
- Бунге М.* Сучасний дискурс / За ред. В.Д. Базилевича. — К., 2005. — 696 с.
- Грошово-кредитна політика в Україні* / В.С. Стельмах, А.О. Єпіфанов, Н.І. Гребеник, В.І. Міщенко. — К., 2003. — 424 с.
- Дахно І.І.* Світова економіка: навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2006. — 264 с.

- Дзюбик С.Д., Ривак О.С.* Основи економічної теорії: навч. посіб. — К., 2006. — 482 с.
- Дідівська Л.І., Головка Л.С.* Державне регулювання економіки: навч. посіб. — К., 2006. — 214 с.
- Дмитренко Л.А.* Менеджмент і маркетинг у фармації: навч. посіб. — К.: Медицина, 2010. — 144 с.
- Економічна теорія: Політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича.* — К., 2006. — 616 с.
- Задоя А.О.* Мікроекономіка: Курс лекцій та вправи: навч. посіб. — К., 2005. — 212 с.
- Злупко С.М.* Історія економічної теорії: підручник. — К., 2005. — 720 с.
- Історія економічних учень: підручник / За ред. В.Д. Базилевича.* — К., 2004. — 1300 с.
- Камінська Т.М.* Основи економічної теорії: підручник. — К.: Медицина, 2011. — 256 с.
- Круш П.В., Тульчинська С.О.* Макроекономіка: навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2005. — 400 с.
- Макроекономіка: підручник / За ред. В.Д. Базилевича.* — К., 2006. — 624 с.
- Менеджмент і маркетинг у фармації: підручник / За ред. В.П. Громовика.* — К.: Медицина, 2008. — 752 с.
- Мочерний С.В.* Політекономія: підручник. — К., 2005. — 386 с.
- Одягайло Б.М.* Міжнародна економіка: навч. посіб. — К., 2005. — 400 с.
- Основи економічної теорії / За ред. А.А. Чухна.* — К., 2001. — 608 с.
- Основи економічної теорії: навч. посіб. / В.О. Рибалкін, М.О. Хмелевський, Т.І. Біленко, А.Г. Прохоренко та ін.* — К.: Академія, 2002. — 352 с.
- Основи підприємницької діяльності: навч. посіб. / С.В. Мочерний, О.А. Устинко, С.І. Чоботар.* — К.: Академія, 2005. — 280 с.
- Панчишин С.* Макроекономіка. — К., 2002. — 616 с.
- Пасічник Ю.В.* Бюджетна система України та зарубіжних країн: навч. посіб. / Ю.В. Пасічник. — К., 2002. — 496 с.
- Політична економія: навч. посіб. / За ред. В. Рибалкіна.* — К., 2004. — 672 с.
- Предборський В.А.* Економічна теорія: навч. посіб. — К., 2003. — 492 с.
- Тарасович В.М.* Економічна теорія: підручник. — К., 2006. — 784 с.
- Тарасюк Г.М., Шваб Л.І.* Планування діяльності підприємства: навч. посіб. — К.: Каравела, 2003. — 432 с.
- Чепіного В.Г.* Основи економічної теорії: навч. посіб. — К., 2003. — 456 с.
- Шегда А.В.* Менеджмент: підручник. — К.: Знання, 2004. — 687 с.

Додаткова

- Варналій З.С.* Мале підприємництво: Основи теорії і практики. — К., 2005. — 304 с.

Макроекономіка у запитаннях та відповідях / О.С. Кривцов, В.М. Бережний, В.М. Онегіна. — Х., 2003. — 192 с.

Навчальний економічний словник-довідник (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність, планування): Терміни. Поняття. Персоналії / За ред. Г.І. Башняніна. — Львів: Магнолія, 2007. — 688 с.